

Tasavvufî Bir Eğitim Yöntemi Olarak
SOHBET
-Disiplinlerarası Bir Yaklaşım-

Doç. Dr. İdris TÜRK

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1618

Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Kitabe Yayınları

Yayın No | Publication Number: 127

Kitap Adı: Tasavvufî Bir Eğitim Yöntemi Olarak Sohbet -Disiplinlerarası Bir Yaklaşım-

Book Title: As A Sufi Education Method Sohbet -An Interdisciplinary Approach-

ISBN: 978-625-95889-8-8

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786259588988

Yazar | Author: İdris TÜRK | orcid.org/0000-0002-1945-8906

Kurum | Institution: Pamukkale Üniversitesi

ROR ID: ror.org/01etz1309

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book – Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 157

Yayın Tarihi | Publication Date: Mayıs | May 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRH | İslami öğretiler | Islamic teachings

BISAC: REL062000 | Din / İslam / Sufizm | Religion / Islam / Sufi

THEMA: QRVP | İslami yaşam ve uygulamalar | Islamic life and practice

LC: BP189.7.S6 | Tasavvufî eğitim ve sohbet | Sufism – Religious education and instruction

Atf Bilgisi | Cite as: Türk, İdris. *Tasavvufî Bir Eğitim Yöntemi Olarak Sohbet -Disiplinlerarası Bir Yaklaşım-*. Ankara: Kitabe Yayınları, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

Tasavvufî Bir Eğitim Yöntemi Olarak
SOHBET
-Disiplinlerarası Bir Yaklaşım-

Doç. Dr. İdris TÜRK

Yazar Hakkında | About the Author

Doç. Dr. İdris TÜRK

1977 yılında Konya'nın Akşehir İlçesi'ne bağlı Yazla Köyü'nde dünyaya geldi. 1986 yılında ilkokul, 1989 yılında da ortaokul tahsilini Yazla'da tamamladı. 1992 yılında Akşehir İsmet İnönü Endüstri Meslek Lisesi Elektronik Bölümü'nden mezun oldu. 1993 yılında girdiği Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden 1998 yılında diploma aldı. Aynı üniversitenin Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde, "Tarikatler Öncesi Dönemde Mürşit-Mürit İlişkisi" isimli teziyle 2002 yılında yüksek lisans; "Tasavvuf Düşüncesinde İbadetlerin İç Anlamı" başlıklı teziyle de 2009 yılında doktora eğitimini tamamladı. 2001 yılında Aydın Müftülüğü'nde vaiz olarak göreve başladı. 2002 yılında Söke vaizliği, 2012 yılında da Aydın cezaevi vaizliği görevlerine atandı. 2013 yılında Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Tasavvuf Anabilim Dalı'nda öğretim üyesi olarak göreve başladı. Halen aynı fakültede Öğretim Üyesi olarak görev yapmaktadır. Evli ve iki çocuk babası olup İngilizce ve Arapça bilmektedir.

Assoc. Prof. Dr. İdris TÜRK

He was born in 1977 in Yazla Village of Akşehir District of Konya. He completed his primary school education in 1986 and his secondary school education in Yazla in 1989. He graduated from Akşehir İsmet İnönü Industrial Vocational High School Electronics Department in 1992. He entered Dokuz Eylül University Faculty of Theology in 1993 and received his certificate in 1998. He completed his master's degree in 2002 with his thesis titled "Mürşit-Mürit Relationship in the Pre-Sect Period" and his doctorate in 2009 with his thesis titled "Inner Meaning of Worship in Sufi Thought" at the Social Sciences Institute of the same university. He started working as a preacher in Aydın Mufti's Office in 2001. He was appointed as Söke preacher in 2002 and Aydın Prison preacher in 2012. He started working as a faculty member at Pamukkale University, Faculty of Theology, Department of Sufism in 2013. He currently serves as a faculty member at the same faculty. He is married with two children and speaks English and Arabic.

Kitap Hakkında

Tasavvufî Bir Eğitim Yöntemi Olarak

Sohbet

-Disiplinlerarası Bir Yaklaşım-

Tasavvuf, İslâm'ın temel kaynakları olan Kitap ve sünnet ekseninde ahlâkî arınma sağlayan ve insan-ı kâmil yetiştirme hedefinde olan bir disiplindir. Tecrübî yönü ağır olan bir disiplin olmakla birlikte ekolleri, eserleri ve tarikatları ile zamanla kurumsallaşan tasavvufun, kendine has bir sistematığı ve literatüründen bahsetmek gerekir. Tasavvuf hicrî altıncı yüzyıldan itibaren kurumsallaşmaya başlamıştır. Tarikat eğitiminde farklı eğitim yöntemlerinden kullanılır. Sohbet de tarikatların kullandıkları önemli bir eğitim yöntemidir. Aslında sohbet sadece tasavvufî bir eğitim metodu değildir. Farklı formları ve uygulama biçimleri ile yüz yüze eğitim, pek çok ilmin de temel eğitim yöntemidir.

Genel anlamıyla sohbet, iki veya daha fazla kişinin aralarında konuşması esasına dayanır. Sohbet, manevî eğitimde ise, insanın ruhu-na ve kalbine dokunmak amacıyla başvurulmuş yöntemlerin başında gelir. Sohbet, Hz. Peygamber'in en önemli terbiye metotlarından biri olduğu için, tasavvufta da kendisine önemli bir yer bulmuştur.

İrşâd, tebliğ vaaz ve emr-i bi'l-ma'rûf nehy-i ani'l-münker gibi kavramlar, bazı açılardan sohbetle örtüşmektedir. Bu ve benzeri uygulamalar, konuşma esasına dayalı olsa da sohbetteki derinlik, güven ortamı ve feyiz akışı bunların hepsinde aynı düzeyde olmayabilir. Bu nedenle onun, kullanım alanı ve faydaları da yaygındır. Ancak sohbetin faydalarının azami düzeyde elde edilebilmesi için sohbeti yapan ve dinleyen kişilerin dikkat etmesi gereken bazı hususlar vardır. Öte yandan, sohbetin içeriğinin ve konuşma ortamlarının da sohbetin sonucuna etkisi büyüktür.

Tasavvufta, sohbetin dışında aynı maksatlı olan farklı eğitim yöntemleri de kullanılmaya başlanmıştır. Râbîta, sükût, halvet ve uzlet gibi bazı uygulamalar, sohbetten istenen amaca ulaşmak için bazen ta-

mamlayıcı, kimi zaman da alternatif eğitim yöntemleri olarak karşımıza çıkar.

Tasavvufî eğitimin bir parçası olarak sohbele devam eden kişiler, sohbele gelmeden istek ve hazırlık içerisinde olmalıdırlar. Buna ilaveten sohbele esnasında da riayet edilmesi gereken bazı edepler mevcuttur. Bunların her birisine riayet ederek devam edilen sohbelele elde edilen fayda da artar.

Anahtar Kelimeler: Tasavvuf, sohbele, arkadaşlık, rehberlik, seyr u sülûk

About the Book

As a Sufi Education Method SOHBET

-An Interdisciplinary Approach-

Sufism is a discipline that provides moral purification and aims to raise a perfect human being based on the Book and the sunnah, which are the fundamental sources of Islam. Although it is a discipline with a heavy empirical aspect, it is necessary to mention that sufism, which has become institutionalized over time with its schools, works and orders, has a unique systematics and literature. Sufism began to be institutionalized starting from the sixth century of the Hijra.

Different educational methods are used in religious order education. Sohbet is also an important educational method used by religious orders. In fact, sohbet is not only a si education method. Face-to-face education, with its different forms and application methods, is the basic educational method of many sciences.

In general terms, sohbet is based on the principle of two or more people talking to each other. In spiritual education, sohbet is one of the methods used to touch the soul and heart of a person. Since sohbet is one of the most important training methods of the Prophet, it has also found an important place in sufism.

Concepts such as guidance, preaching, and commanding the righteous, forbidding the wrong, are in some ways similar to sohbet. Although these and similar practices are based on the principle of speaking, the depth, trustworthy environment, and flow of blessing in the sohbet may not be at the same level in all of them. For this reason, its area of use and benefits are also widespread. However, in order to obtain the benefits of sohbet to the maximum, there are certain points that the people who conduct and listen to the sohbet should pay attention to. On the other hand, the content of the sohbet and the environment of the conversation also have a great effect on the outcome of the sohbet.

In Sufism, different educational methods with the same purpose have been used in addition to sohbet. Some practices such as rabita, silence, halwat, and seclusion sometimes appear as complementary and sometimes as alternative educational methods to achieve the desired goal of the sohbet.

People who continue the sohbet as a part of sufi education should be willing and prepared before coming to the sohbet. In addition to this, there are certain etiquettes that must be observed during the conversation. By observing each of these, the benefit obtained from the conversation increases.

Keywords: Sufism, gabfest, friendship, guidance, seyr u sulûk

Anneme Őükran ve minnetle...

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR.....	13
ÖN SÖZ	15

GİRİŞ.....	19
TASAVVUF İLMİNE DAİR	19

BİRİNCİ BÖLÜM

SOHBET KAVRAMINA GENEL BİR BAKIŞ	23
1.1. Sohbetin Önemine İşaret Eden Referanslar	25
1.1.1. Sohbetin Kur'ân-I Kerîm'den Dayanakları.....	25
1.1.2. Sohbetin Hadîs-i Şerîflerden Dayanakları	26
1.1.3. Kültür İnşasında ve Aktarımında Sohbetin Rolü.....	32
1.2. Dinî Bir Terim Olarak Sohbetle İlgili Kavramlar	35
1.2.1. İrşâd.....	35
1.2.2. Tebliğ	37
1.2.3. Emri Bi'l-Ma'rûf Ve Nehyi Ani'l-Münker.....	40

İKİNCİ BÖLÜM

SOHBETİN ÖNEMİ.....	43
2.1. Sohbetin Faydaları	43
2.1.1. Pedagojik Faydaları	43
2.1.2. Sosyal Faydaları	45
2.1.3. Psikolojik Faydaları	50
2.2. İdeal Sohbet İçin Gözetilmesi Gereken Hususlar.....	57
2.2.1. Konuşmacıda Aranılan Özellikler.....	58
2.2.2. Dinleyende Aranılan Özellikler	63
2.2.3. Konuşma Ortamında Aranılan Özellikler	65

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TASAVVUFÎ ANLAYIŞTA SOHBET.....	67
3.1. Tasavvufî Bir Terim Olarak Sohbet Ve Mahiyeti.....	67
3.2. Tasavvufî Eğitimde Sohbete Verilen Önem.....	76
3.3. Sohbetin Çeşitleri	89
3.4. Sohbete Alternatif Bazı Tasavvufî Eğitim Yöntemleri	93

3.4.1. Râbıta	93
3.4.2. Süküüt (Samt)	101
3.4.3. Halvet/Uzlet	107
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	
SOHBETİN EDEPLERİ	111
4.1. Doğru Arkadaş Ve Mürşidin Önemi.....	114
4.1.1. Arkadaşta Aranan Özellikler	114
4.1.2. Mürşitte Aranan Özellikler.....	119
4.2. Sohbetinde Uyulması Gereken Edepler	122
SONUÇ	137
KAYNAKLAR	145
DİZİN	153

KISALTMALAR

b.	: bin, ibn.
bkz.	: Bakınız
çev.	: Çeviren
ed.	: Editör
Hz.	: Hazreti
nşr.	: Neşreden
ö.	: Ölüm tarihi
r.a.	: Radiyallahü anh
s.a.v.	: Sallallahü aleyhi vesellem
tah.	: Tahkik eden
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı
ts.	: Tarihsiz
v.b.	: ve benzeri
v.s.	: ve saire